

Faktablad nr 30, kod: BALSE-030; ANSSE-030. Namn: ÅPH 30, Havs- och vattenmyndigheten

Åtgärd att med bistånd från Länsstyrelserna utveckla metoder för ekologisk kompensation och restaurering av marina miljöer.

Motivering För att kunna förbättra förutsättningarna för biologisk mångfald och ekosystemtjänster enligt nationella och internationella åtaganden är det viktigt att naturtyper restaureras, nyskapas och återskapas. En väl fungerande verktygslåda med vetenskapligt grundade metoder utgör en förutsättning för detta arbete.

Miljö kvalitetsnorm C.3, 1.2D, C.4, 1.6E (HVMFS 2012:18, bilaga 3) (och indirekt 1.1–1.3) För flera fiskarter finns det ett nära samband mellan rekrytering, beståndets storlek (abundans och biomassa) och tillgängliga lämpliga uppväxtområden, det vill säga uppväxtmiljöernas yta. Det positiva sambandet mellan beståndets storlek och uppväxtmiljöernas yta innebär att varje lek- och uppväxtmiljö, och förhållandena däri, potentiellt har betydelse för beståndets storlek (beståndens reproduktiva kapacitet (HVMFS 2012: 18 bilaga 2, Del A avsnitt 1, punkt 3.2). (Sundblad et al. 2013).

Genomförande Havs- och vattenmyndigheten i samverkan med länsstyrelserna.

Skydd och säkerställande av värdefulla vattenmiljöer är de mest kostnadseffektiva åtgärderna för att uppnå mål om vattenmiljöer och dess arter. Vetenskapligt grundade metoder för ekologisk kompensation och restaurering (vad gäller exempelvis restaurering och modifiering av livsmiljöer, biomanipulation) behöver dock utvecklas för kust och hav. Kunskap behövs om åtgärdernas möjligheter och begränsningar, hur snabbt ekosystemet reagerar på åtgärden, kostnader med mera. Om relevanta åtgärder utvecklas (utifrån DPSIR-modellen), kan de bidra till att god miljöstatus nås för ett flertal miljö kvalitetsnormer.

En förutsättning för åtgärden är kunskapsuppbyggnad om vad olika åtgärder har för effekter på hydromorfologi/hydrografi och biologi i kustvattenmiljön. Detta är avgörande för att kunna genomföra kostnadseffektiva och relevanta åtgärder för fisk med flera arter. Forskning om effekter av åtgärder pågår i liten omfattning. I arbetet ingår att sammanställa forskning och erfarenheter och att utifrån faktiska försök ta fram vägledningar, "åtgärdstyper".

Vid definiering av konkreta åtgärder behöver risk för påverkan på andra miljöaspekter, exempelvis kulturmiljöer, utredas, även risk för gränsöverskridande påverkan på andra länder i de fall detta kan vara relevant.

När ska genomförandet starta och sluta: Arbetet bör starta snarast, men genomförandet kommer ta flera år, tidplan behöver fastställas i samband med åtgärdens genomförande och uppföljning.

Lagstiftning/regelverk Åtgärden kopplar till kompensationsåtgärder och ekologisk kompensation enligt miljöbalken (7 kap. 7 § vid dispens från reservatsföreskrifter, 7 kap. 29 § vid skada på Natura 2000-områden samt 16 kap. 9 §).

Miljömål Hav i balans samt levande kust och skärgård, och särskilt preciseringarna: "Grunda kustnära miljöer präglas av en rik biologisk mångfald och av en naturlig rekrytering av fisk samt erbjuder livsmiljöer och spridningsvägar för växt- och djurarter som en del i en grön infrastruktur." samt "Hotade arter har återhämtat sig och livsmiljöer har återställts i värdefulla kust- och havsvatten".

Bakgrund Restaureringsåtgärder i svenska vatten har främst genomförts i vattendrag och sjöar och erfarenheter från marina eller bräckta miljöer är mycket begränsade. Exempel på marina restaureringsåtgärder som diskuterats eller prövats i begränsad omfattning finns redovisat i Isaksson 2009, Salonsaari 2009)

- Genomströmning vid vägbankar, pirar eller bryggor och brobankar
- Restaurering av musselbottnar/musselbankar (biogena rev)
- Skörd av flytande alger i havet
- Återinplantering av ålgräs samt tångbälten
- Invallade grunda havsvikar, återställning delvis eller helt
- Återtröskling av grunda skyddade vikar
- Återsedimentering av muddrade farleder, båtrännor

Geografisk omfattning Nordsjön, Östersjön, nationell nivå, främst kustzonen

Koordinering EU-direktiv	Ramdirektivet för vatten (2000/60/EG) och art- och habitatdirektivet. Kopplat till EU strategi för biologisk mångfald 2020 (vision 2050) (COM 2011)Mål 2 i strategin är att ” Senast 2020 bevara och förbättra ekosystem och ekosystemtjänster genom att grön infrastruktur införs och minst 15 % av skadade ekosystem återställs.”
Regional koordinering	Kunskapsdelning
Bieffekter	En förutsättning för åtgärden är kunskapsuppbyggnad om vad olika åtgärder har för effekter, inklusive bieffekter, på hydromorfologi/hydrografi och biologi i kustvattenmiljön. Inför konkreta projekt behöver miljöpåverkan även på andra miljöaspekter, och eventuell risk för påverkan på andra länder utredas.
Samhällsekonomiska konsekvenser	Kostnads-nyttoanalys och kostnadseffektivitet har analyserats, se kapitlet Samhällsekonomiska konsekvenser av åtgärdsprogrammet
Uppföljning	Enskilda restaureringsobjekt följs upp enligt BACI-design (Before-After-Control-Impact) eller likvärdigt, samt genom att restaureringsåtgärderna redovisas i den nationella databasen för fysiska och biologiska åtgärder i vatten (ÅiV). Detta ger förutsättningar för samlade nationella utvärderingar.